

fskf

Stockholm

Ansvar och roller

**Hjälpmedel för hantering av ärenden där föreningar
bryter mot kommunala riktlinjer**

*Ett kommunalt hjälpmedel för ärendehantering framarbetad av
Föreningen Storstockholms kultur- och fritidschefer i samarbete med RF-SISU Stockholm*

Innehåll

- 3 Vi såg ett behov**
- 4–5 Ärendehanteringsmodell**
- 6–9Handledning för tolkning av Ärendehanteringsmodellen**
- 10 Bedömningsverktyg**
- 11Handledning för tolkning av Bedömningsverktyget**
- 12–13 Samverkan med idrottsrörelsen**
- 14 Idrottens organisation**

Den här skriften är framtagen av FSKF i samarbete med RF-SISU Stockholm.

Text och bearbetning: Malin Andersson Täby kommun (Lidingö stad från 15 mars), Peter Ahlström Stockholms stad och Camilla Johansson RF-SISU Stockholm

Formgivning: Pia Wesik RF-SISU Stockholm

Sakkunskap i barn- och ungdomsfrågor: Cecilia Åhl UNICEF Sverige och Helen Alpstig RF-SISU Stockholm

Vi såg ett behov

De flesta kommuner har en väloljad organisation för hantering av de föreningsbidrag kommunen stödjer det lokala föreningslivet med. Organisationen omfattar alla steg i hantering och uppföljning av bidragen, i den arbetsordning den enskilda kommunen valt att använda. Föreningsbidragen i sig är sprungna ur, och ska följa, den avsiktsförklaring kommunen har – som beskriver syftet med bidragen och den verksamhet de ska utveckla.

I kommungemensamma diskussioner i Stockholms län identifierades under 2019 en gemensam utmaning – hur ärenden hanteras där föreningar bryter mot kommunala riktlinjer. Ett antal sådana ärenden har också nått nationell massmedial uppmärksamhet och dessa förstärker att det finns olika uppfattningar, tolkningar men även arbetsätt i olika kommuner. Utöver att följa kommunens avsiktsförklaring/riktlinjer handlar det också om ett ansvarstagande av det förbund eller den riksorganisation som föreningen tillhör. En sortering av roller kring uppdrag och ansvar – en samverkan mellan kommun och idrottsrörelsen som av Stockholmskommunerna upplevdes för svag. Allt detta sammantaget ville vi göra något åt.

Ett exempel på ärendehantering

Av ovanstående resonemang startades ett kommungemensamt arbete – för att hjälpas åt att hitta modeller för hantering av föreningsärenden. Som både säkerställer att kommunens riktlinjer efterföljs men som förstås också ska leda till en tryggare föreningsmiljö. Valet föll på att i första hand sikta på föreningar tillhörande Riksidrottsförbundet och därför har en nära samverkan med RF SISU Stockholm varit viktig genom hela arbetsprocessen. De hjälpmedel för ärendehantering som presenteras här kan förstås, med viss modifiering, appliceras även på andra föreningar.

I det här paketet finns exempel på ärendehanteringsmodell med tillhörande handledning. Här finns också ett verktyg för en första bedömning av ett föreningsärende – också det med tillhörande handledning.

Se dessa hjälpmedel som ett stöd – för det vi vill åstadkomma är:

- ✓ En hjälp för kommuner att säkerställa att de egna riktlinjerna för föreningsstöd efterföljs samt att säkerställa en korrekt hantering – om något bryter mot desamma.
- ✓ En hjälp att stärka den viktiga samverkan mellan kommun-förening-förbund och att sortera ut rollerna mellan de tre.
- ✓ En hjälp för att nå målet om en trygg föreningsmiljö för alla.

Som enskild kommun väljer ni era arbetssätt utifrån er egen organisation.

Stockholms län den 5 mars 2021

Ärendehanteringsmodell

OBS! Separat pdf för utskrift finns bifogad.

Ärende kommer in till kommunen

Bryter ärendet mot de kommunala riktlinjerna?

JA

OSÄKERT

NEJ

Bedöma och agera

Resonera

Besvara

Ärendet avslutas

Intern kommunal lösning

Samverkan med idrottsrörelsen

Ta kontakt med idrottsrörelsen (dialog förening + förbund)

Tid för idrottens eget arbete

Förening och förbund återkopplar till kommunen

Kontakt med föreningen

Ärendet bedöms åtgärdat

Ärendet bedöms ej åtgärdat

Kommunalt beslut

Kommunalt beslut

Ärendet avslutas

Ärendet avslutas

Ärendet bedöms åtgärdat

Ärendet bedöms ej åtgärdat

Kommunalt beslut

Kommunalt beslut

Uppföljning

Informera SF och RF

Ärendet avslutas

Ärendet avslutas

Akuta ärenden som ska anmälas till polis eller socialtjänst kräver särskild hantering.

OBS!
Även om ärendet inte bryter mot de kommunala riktlinjerna så kan de fortfarande bryta mot den svenska idrottsrörelsens värdegrund och riktlinjer. Handläggaren bör alltid ta ställning till om ärendet ska skickas vidare till idrottsrörelsen.
Se idrottsrörelsens organisation på sidan 13.

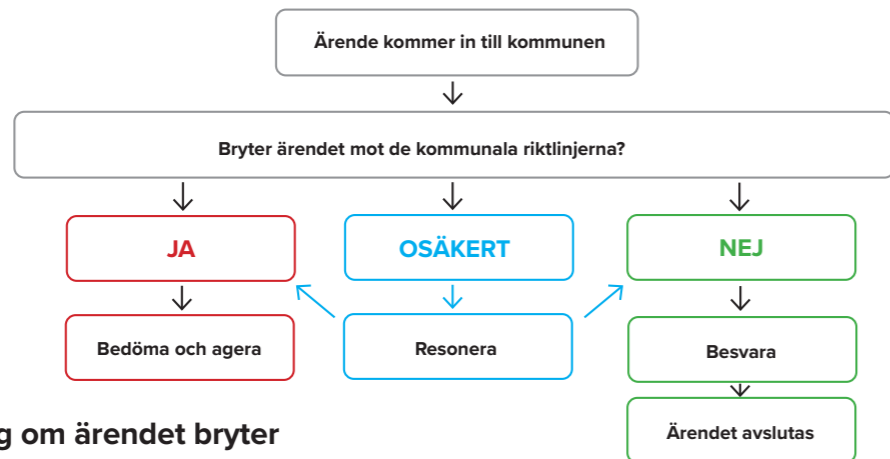
Förkortningsordlista
SDF = Specialidrottsdistriktsförbund
SF = Specialidrottsförbund
RF = Riksidrottsförbundet

Handledning för tolkning av ärendehanteringsmodellen

Detta dokument syftar till att vara stödjande och vägledande för kommuner som ska hantera ett så kallat föreningsärende i enlighet med den process som beskrivs i ärendehanteringskartan. Texten i denna handledning utgår från den ärendehanteringskarta som finns bifogad. Handledningen och ärendehanteringen behandlar inte kommunens interna rutiner, såsom diarieföring, delegation etc. utan måste anpassas utifrån varje kommun.

Ett ärende inkommer

Ett ärende kan inkomma till kommunen från flera olika håll. Det kan anlända via ett fysiskt möte, ett telefonsamtal, ett mail, ett brev, en visseblåsning eller via kommunens kanal för klagomålshantering. Ett ärende kan anmälas av en privatperson, en medlem i idrottsförening, ett idrottsförbund eller av en aktiv. Oavsett kanal eller anmälare behöver ärendet hanteras, besvaras och avslutas. Ärenden kan också vara av olika karaktär – större eller mindre i omfång, mer eller mindre akuta och mer eller mindre allvarliga. Ärenden som handlar om lagbrott eller oro för att någon far illa kräver särskild hantering. De ska anmälas till polisen respektive socialtjänsten i din kommun. Du kan alltid vända dig till socialtjänsten för stöd.

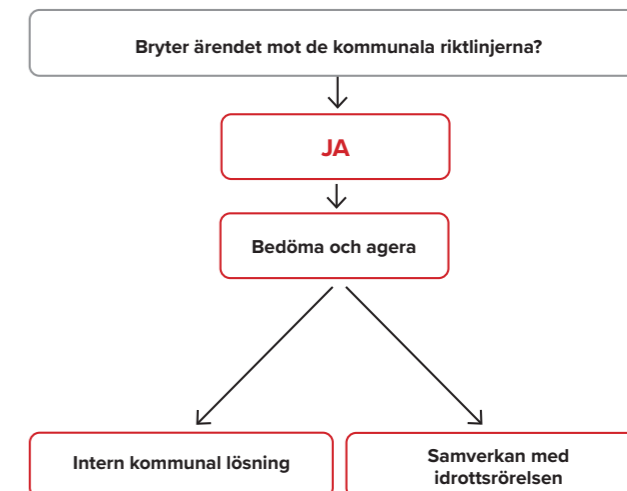
Bedömning om ärendet bryter mot de kommunala riktlinjerna/bestämmelserna

Med stöd av ert kommunala styrdokument behöver det avgöras om ärendet bryter mot dessa eller inte. Alternativen kan vara ja, nej eller osäkert. Vid nej besvaras frågan på det sätt ni bedömer korrekt. Vid osäkert behöver frågan resoneras kring och utredas ytterligare. Det kan handla om att söka svar på frågor, kontrollera tolkningar av riktlinjer, föra en intern diskussion eller liknande. Beroende på utfall av den utredningen kommer sedan ärendet att besvaras med ett ja – eller ett nej.

Om ärendet inte bedöms bryta mot riktlinjerna bevaras frågan och ärendet kategoriseras som avslutat. Ärendet kan de fortfarande bryta mot den svenska idrottsrörelsens värdegrund och riktlinjer. Handläggaren bör alltid ta ställning till om ärendet ska skickas vidare till idrottsrörelsen.

JA – ärendet bryter mot de kommunala riktlinjerna

Om ärendet bedöms bryta mot de kommunala riktlinjerna, förväntas att ni agerar oavsett ärendets karaktär eller allvarlighet. Här gäller det att utifrån ärendet göra ytterligare en bedömning om det ska hanteras internt i kommunen eller om det är av sådan karaktär att ni också bör kontakta idrottsrörelsen för samverkan. Skälen till att ta kontakt med idrottsrörelsen kan förstås vara flera, inte minst för att den verksamhet som bedrivs i föreningarna också ska samstämma med idrottsrörelsens beslutade styrdokument och viljeinriktning. Idrottsrörelsen behöver också ges möjlighet att ta ansvar och befäl över lösningar och åtgärder som krävs för att komma till rätta med de problem som uppstått. Denna samverkansväg beskrivs lite längre fram i handledningen.

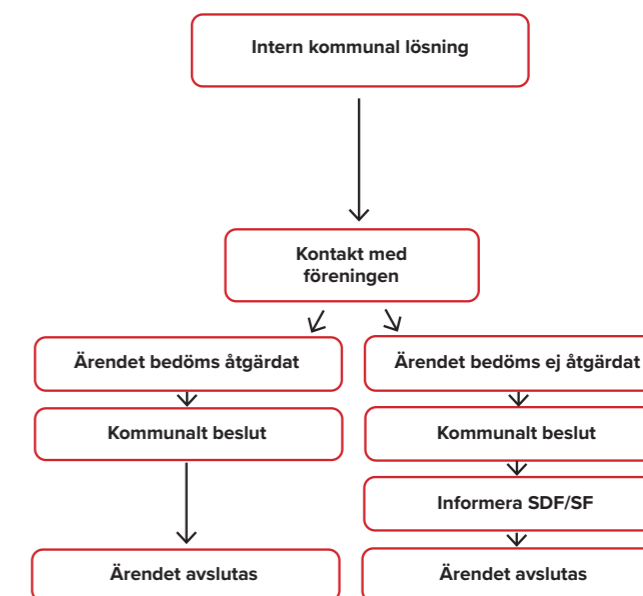
Ärenden som löses inom kommunen – i direkt dialog med föreningen

Om bedömningen görs att ärendet hanteras inom kommunen bör föreningen kontaktas för vidare dialog. Beroende på vad ärendet handlar om behöver föreningen åtgärda problemet och här behöver kommunen ha tänkt igenom vad en bra lösning är (det varierar förstås beroende på fråga). Om problemet åtgärdas i enlighet med vad kommunen önskar kan ärendet bedömas vara avslutat.

Om föreningen inte åtgärdar problemet i enlighet med kommunens krav kommer frågan att behöva eskaleras för att landa i ett beslut, en konsekvens. De kommunala besluten beskrivs specifikt längre fram i dokumentet.

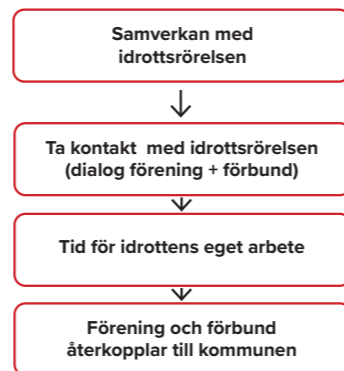
När en konsekvens för föreningen är beslutad bör information för kännedom gå till berört specialidrottsförbund, SDF. Handlar det om en mindre utbredd idrott är kanske inte SDF rätt informationsmottagare utan det centrala specialidrottsförbundet.

Här kan det uppstå situationer där till exempel den konsekvens som föreningen utsatts för kan komma att upphävas om föreningen längre fram åtgärdar sitt problem. Därmed krävs också olika typer av uppföljning och information beroende på vilka beslut som fattats.

Ärenden som kräver samverkan med idrottsrörelsen

Att involvera och slutligen också lämna ett stort förtroende för idrottsrörelsens vilja att komma tillrätta med problem utgår från ansvarsfrågan kring verksamheten. Det är föreningens ansvar att bedriva verksamhet i enlighet med det aktuella förbundets beslut om verksamheten. Det är också förbundets ansvar att agera om så inte sker. Kommuner kan påpeka problem och besluta om konsekvenser om ett ärende bryter mot de kommunala riktlinjerna, men inte ta på sig ansvaret för att förändra den verksamhet som bedrivs i föreningen.

Inled arbetet med att *kontakta aktuell förening samt berört förbund*. Föreningen informeras om att förbundet kommer att kontaktas. Förbundet i sin tur får information om det ärende som inkommit till kommunen och får sedan ansvar för att tillsammans med föreningen arbeta fram förslag till lösningar på problemet. I detta skede kan den regionala RF SISU organisationen vara ett stort stöd, men huruvida detta stöd ska tas emot beslutas av förening och förbund.

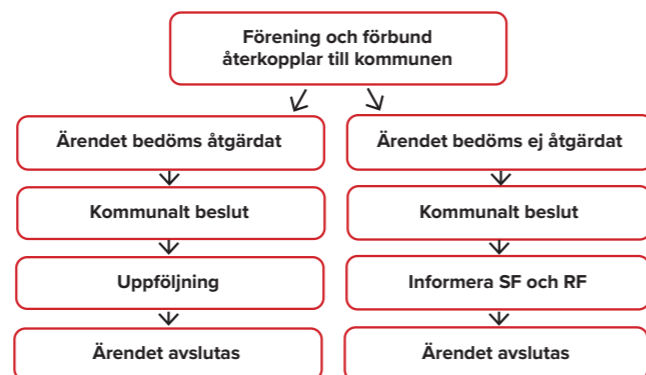
Hur respektive idrottsförbund praktiskt kommer att hantera denna typ av frågor kan komma att variera då olika förbund har olika organisering, arbetssätt och styrande dokument. För kommunen spelar detta ingen större roll då det som eftersöks är resultatet, en åtgärdsplan för att komma till rätta med ett problem i föreningen som innebär att verksamheten inte längre bryter mot kommunens riktlinjer. Själva hur-frågan kan och bör idrottsrörelsen själva hantera.

Som kommun är det sedan avgörande att få en återkoppling från föreningens och förbundets arbete och det kommunen kan förvänta sig är en beskrivning av en åtgärdsplan. Denna åtgärdsplan utgör senare underlaget för det/de kommunala beslut som behöver fattas.

Bedömning av åtgärdsplan

Bedömningen av den åtgärdsplan som presenteras av idrottsrörelsen behöver hanteras i enlighet med kommunens arbetsordning, vilket kan variera mellan olika kommuner.

Antingen bedömer kommunen den presenterade åtgärdsplanen som tillräcklig och ger därmed idrottsrörelsen möjlighet att åtgärda problemet. Beroende på ärendets art är detta ett arbete som behöver ske under en kortare eller en längre tidsperiod. Det är därför viktigt att löpande uppföljning i dialog genomförs för att säkerställa att problemet successivt hanteras och att kommunen fortsatt kan ge föreningen kommunalt stöd.

Om den åtgärdsplan som presenterats för kommunen *inte bedöms vara tillräcklig* för att kommunen ska kunna fortsätta ge föreningen stöd behöver detta beslutas om. Här kan situationer uppstå där idrottsrörelsen och kommunen inte är överens om vad som är ett problem. Utifrån kommunens riktlinjer för stöd är det kommunen själv som bedömer detta. Den konsekvens som kommunen fattar beslut om bör kommuniceras till föreningen, men också till specialidrottsförbund och Riksidrottsförbundet för kännedom. Att en kommun drar in sitt kommunala stöd på grund av ett värdegrundsbrott är allvarligt och behöver därför komma centrala förbund till kännedom.

Kommunala beslut

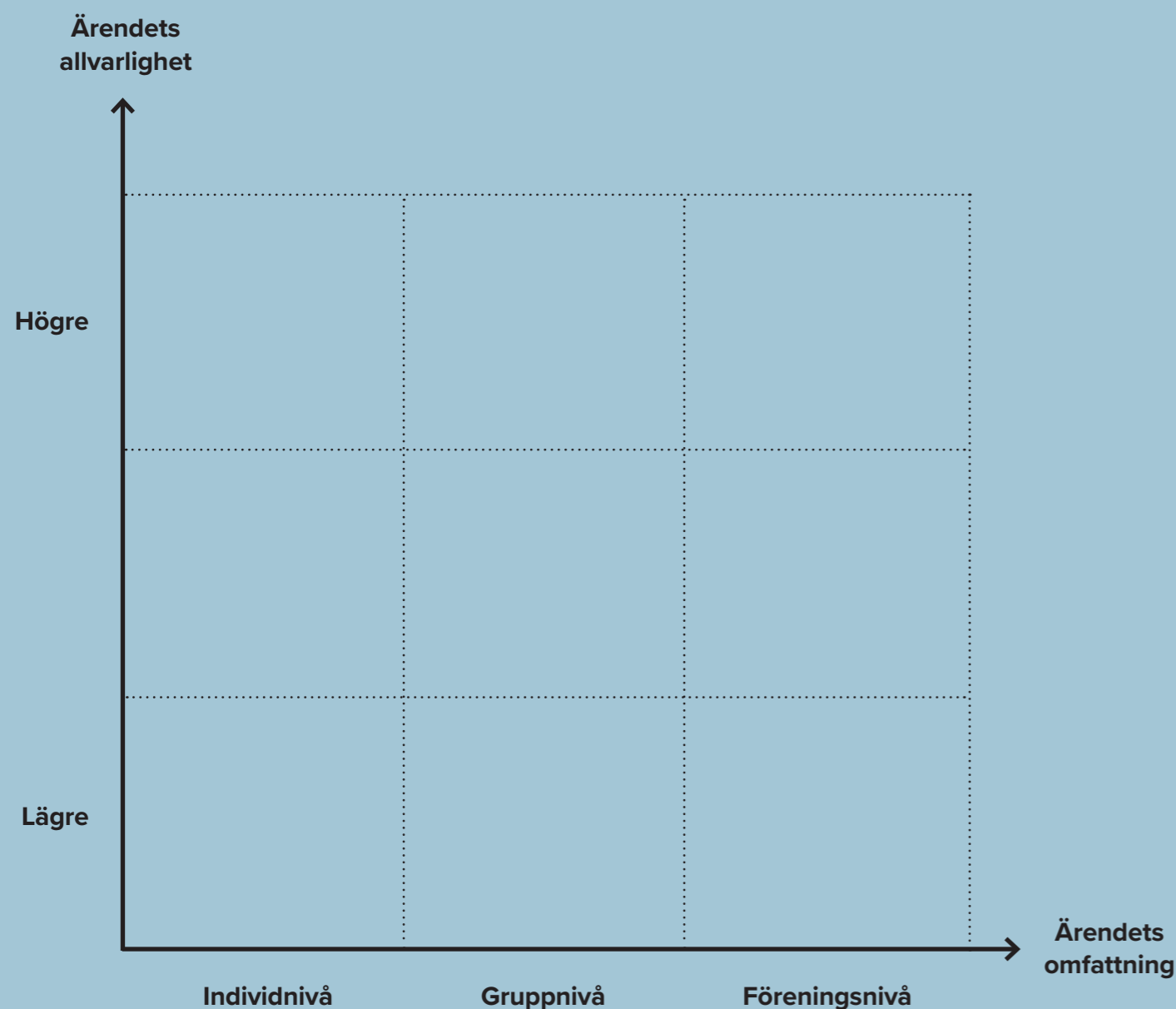
Kommunala beslut behöver fattas löpande genom ärendehantering. Vem och vilka som gör detta beslutas av den enskilda kommunen. Oavsett vilka som utgör en sådan beslutsgrupp behöver ärenden förberedas. Som underlag för beslut krävs någon form av bedömning av de enskilda ärendena. För detta har ett verktyg tagits fram i syfte att stödja arbetet med att bedöma omfånget av ett ärende. Verktöget är skapat för att ringa in problemets storlek och allvarlighetsgrad. Utifrån detta kan rimliga och konsekventa beslut om åtgärder fattas. Verktöget har även en handledning för att guida er genom arbetet.

Dokumentation av ärenden

Löpande genom ärendehanteringsprocessen behöver viss dokumentation genomföras. Denna behöver förstås följa de lagar som styr men också era interna arbetsprocesser i kommunen. Det är viktigt att kontrollera detta så dokumentation inte sker på felaktigt sätt.

Bedömningsverktyg

OBS! Separat pdf för utskrift finns bifogad.

Handledning för tolkning av bedömningsverktyget

Detta dokument syftar till att vara stödjande och vägledande för handläggare som ska bedöma och kategorisera ett ärende som uppfattas strida mot de kommunala riktlinjerna. Den modell som presenteras som bedömningsverktyg är en enkel modell för en viktig sortering av ett ärendes allvarlighetsgrad och dess utbredhet. Hur allvarligt ärendet är och hur stor del av föreningen som omfattas av ärendet är avgörande för nivån av de kommunala beslut som ska fattas. Det är viktigt att påpeka att en värdering av ett ärende med detta verktyg är ett sätt att skapa en överskådlig bild av läget, inte att kunna slå fast en slutlig tolkning av vad som skett.

Bedömningsverktygets uppbyggnad

Ett ärendes omfattning

Att ta hänsyn till hur stor del av föreningen som omfattas av problemet är viktigt för att t.ex. komma runt utmaningen att "alla straffas för att en gör fel". En förening består av en mängd personer och olika verksamheter och därför är det viktigt att försöka kartlägga om detta är problem som existerar runt en *individ*, runt en *grupp* eller om *hela föreningen* är påverkad.

Ett ärendes allvarlighetsgrad

De ärenden som kan komma att bli aktuella att bedöma har ett brett spektra och är utmanande att gradera i för tid. Givetvis finns problem som snabbt kan kategoriseras i mycket allvarliga och som är odiskutabla, såsom sexuella övergrepp och fysiska våldsbrott, men de flesta fall kan inneha en gradering av mer eller mindre. Mer eller mindre allvarlig skadegörelse, mer eller mindre allvarlig selektering etc. Därför behöver fall till fall värderas. En svår men viktig uppgift.

Omfattning + allvarlighetsgrad = underlag för beslut

Tillsammans ger dessa två perspektiv en vägledning för de konsekvenser en kommun kan behöva besluta om. Det kan ge ett viktigt underlag för motivering av beslut och även slutligen falla ut i en konsekvens som är rimlig utifrån vilket ärende/problem som uppstått.

När kan det användas

För att tidigt i processen kartlägga en fråga

Redan i bedömningen om ett aktuellt ärende strider mot de kommunala riktlinjerna kan stöd sökas i verktyget. Att snabbt skapa en bild av frågans omfattning och allvarlighet påverkar också den hastighet en fråga behöver hanteras i.

För att senare i processen utgöra underlag för kommunalt beslut

När ett ärende hanterats enligt ärendehanteringsskarta kommer hanteringen slutligen landa i att det är dags att fatta ett kommunalt beslut. Vilka som fattar detta beslut och vilka konsekvenser som kan beslutas om är upp till varje kommun att avgöra. Verktyget kan i dessa fall vara stödjande för formuleringen av underlag för beslut – som för att ge en bild av hur ärendet kan värderas utifrån kommunens aktuella konsekvenstrappa. Det är också ett sätt att säkra att eventuella konsekvenser motsvarar frågans allvarlighet och utspriddhet i föreningen.

FOTO: BILBYRÅN

Det bygger på samverkan med idrottsrörelsen

Den kommunala ärendehanteringsmodellen på sidorna 4–5 bygger på en samverkan med idrottsrörelsen, som själva har ansvar för att hantera ärenden som bryter mot Riksidrottsförbundets (RF) värdegrund. Nedan följer en beskrivning av idrottsrörelsens uppdrag och ansvar.

Idrottsrörelsens uppdrag

Idrottsrörelsens uppdrag är att skapa ett livslångt intresse för idrott och få så många som möjligt att vara med så länge som möjligt, i en så bra verksamhet som möjligt. En trygg idrottsmiljö är fri från mobbning, trakasserier, hot, våld och övergrepp. En idrott där alla känner sig välkomna och delaktiga och får delta och utvecklas efter sina egna förutsättningar. Att idrottsrörelsen ska följa barnkonventionen står inskrivet i RF:s stadgar sedan 2009 och att barnkonventionen blivit lag stärker ytterligare barns rättigheter. Idrotten följer även FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och FN:s internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Idrottens värdegrund omfattar inte bara barn utan är vägledande för all verksamhet som bedrivs inom ramen för RF:s medlemsförbund och deras föreningar. Den omfattar de fyra grundpelarna:

- Glädje och gemenskap
- Demokrati och delaktighet
- Allas rätt att vara med
- Rent spel

Stadgarna styr

En idrottsförening som sökt och beviljats medlemskap i ett Specialidrottsförbund (SF) blir också ansluten till Riksidrottsförbundet. Det innebär att idrottsföreningen ska följa RF:s och respektive SF:s stadgar, tävlingsregler och andra för verksamheten styrande dokument. En förening som bryter emot dessa riskerar att bli utesluten ur sitt medlemsförbund. Det gäller även för ett specialidrottsförbund som medlemmar i RF.

Ansvar och roller

Specialidrottsförbunden har ansvar för utformningen av den idrottsliga verksamheten och att den går i linje med idrottens idéprogram Idrotten vill. Om det inträffar något i en förening som bryter mot idrottens värdegrund har föreningen skyldighet att agera. Stöd finns att få både inom sitt SF/SDF och från RF genom det lokala RF-SISU distriktet. Om en förening inte agerar kan specialidrottsförbundet kräva åtgärder.

Riksidrottsförbundet har sedan 2018 funktionerna idrottsombudsman och visseblåstjänst. RF:s visseblåstjänst syftar till att göra det lättare att anmäla allvarliga missförhållanden inom idrotten. Det är ett alternativ då det av någon anledning inte är möjligt att ta ärendet till förening eller förbund – till exempel då en person inte vill eller vågar anmäla. Visseblåsarärenden kan exempelvis handla om ekonomiska oegentligheter, övergrepp eller trakasserier.

Idrottsombudsmannens uppgift är att

- ta emot ärenden, ge råd och vägledning
- utreda ärenden som innehåller misstänkta förseelser enligt kap 14 RF:s stadgar (om bestraffning)
- hantera ärenden med stöd av jurist eller sakkunniga inom barn- och ungdomsidrott på Riksidrottsförbundet eller på RF-SISU distrikt.
- hantera ärendelogg i visseblåstjänsten.

Inom idrotten pågår ett arbete med förebyggande åtgärder och utbildning genom bland annat Trygga idrottsmiljöer. Sedan 2020 är det också krav att föreningar ska begära ett begränsat registerutdrag ur belastningsregistret för den som anställs, har uppdrag i föreningen och där har direkt och regelbunden kontakt med barn.

fskf

Stockholm